

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

„Az új középiskolai Rendtartás tervezete.

A mai Rendtartás az 1890. évi 23,583. sz. miniszteri rendelettel lépett életbe, tehát 22 esztendeje. «E hosszú idő alatt középoktatásunk minden irányban intenzív fejlődésnek indult, újabb tapasztalatok szereztettek, a teendők differenciálódtak». A tanügy emberei is sokat hangoztatták a revízió szükségességét, amit a miniszter 1903-ban el is rendelt.

A revíziót előkészítő bizottság tagjai voltak dr. *Fináczy* elnöke alatt: *Erődi, Spitzkó, Rombauer, Waldapfel, Reif,* majd *Szkunzevics, Négyesy, Pirchala, Kutrucz és Bozoky.*

Előttünk van a tervezet, amely minden tekintetben *kiváló* alkotásnak mondható; ez nem paragrafusok száraz tömege, ebben van *szellem,* ebben van *élet.* Kiváló örömünkre szolgál az is, hogy amit oly sokszor kívántunk, hogy a Rendtartás kibocsátása előtt alkalmunk legyen hozzászólni, az esetleges hiányokra rámutatni, teljesült.

Az 1883-iki törvény számtalan esetben állott útjában a radikális változtatásnak: így a *vizsgálatok* kérdésében: a *felvételi vizsgálatok*nak visszaállításában: az osztályok *népességének* megállapításában stb., mindazonáltal megtette a bizottság azt, amit ezen belül megtehetett. A mostani alapokról nem tért le, csak az intézmények megjavítására, helyesbítésére, kiegészítésére irányult figyelme.

A főbb szempontok, melyek a bizottságot vezették, a következők voltak:

1. A törvénynek egyes szűkszavú intézkedéseit pontosabban szövegezni, esetleg a megfelelő szigorításokat eszközölni, így a *javító és pótló vizsgálatoknál,* az *átlépéseknél,* *vándorló diákok* megrendszabályozásában, a *magántanulók* vizsgálatának megszigorításában, a *tanulók fegyelmzésében* stb.

2. Igyekezett a *hatásköröket* szigoruan elkülöníteni egymástól (tanuló, szülői ház, tanár, osztályfőnök, tanári kar, igazgató, jegyző, főigazgató, miniszter.).

3. A *szülői házzal* való kapcsolatot bensőbbé teszi.

4. Igyekezett a tanári kar tekintélyét emelni.

Az új Rendtartás tekintettel van a pædagogia legújabb követelményeire is. Többször hangoztatja az *egyéni* nevelés fontosságát. Figyelmezteti az osztályfőnököt, mint akinek legtöbb órája van az osztályban, hogy az osztályban tanító tanárokat hívja fel a gyermek esetleges *egyéni* tulajdonságaira. (47. §.) A büntetés is *individualis* legyen. (34. §. végén.)

Nem ismertethetjük az új Rendtartásnak minden eltérését a maitól, csupán az érdekesebbekre és a fontosabbra kívánunk rámutatni, hogy végül még egy pár hiányt és óhajtást soroljunk fel.

A legfontosabb — amit már napilapokban is olvashattunk — az, hogy az *évvégi vizsgálatoknak osztályozó* jellegük megszűnik, mivel már az előzetes konferencián véglegesen megállapíttatnak az érdemjegyek. Ezen vizsgálatoknak feladatuk: a) hogy a tanulók általános szempontok szerint tekintsék át a tárgyat; b) az érdeklődő közönségnek az iskolai munka eredményeit módszeres összefoglalásban bemutatni.

Különös érdekességre tarthat számot a *módszeres* értekezletek új alakja. Sok panasz volt eddig ellenük, hogy túlságosan sablonosak és tartalmatlanok. Az új Rendtartás megkívánja, hogy bizonyos *didaktikai* kérdés is tárgyalassék azokon. «Továbbá tanácskozás tárgyává teszi mindazon intézkedéseket, melyek a tanulmányok kölcsönös kapcsolatosága érdekében szükségesek. Különös figyelemmel kell lenni a tanácskozásokon oly tantárgyak módszeres kezelésére, melyeknek oktatása a középiskola több, esetleg valamennyi osztályán végigvonul. Például mily módszeres elvek szerint rendezendő be a magyar fogalmazás tanításának, a művészeti oktatásnak, a matematikai oktatás tárgyi köreinek anyaga és menete. Miképen történjék a természetrajzi oktatás gyakorlati segédeszközeinek alkalmazása. Az élőnyelvek tanítása. Egységes terminologia. Ifjúsági olvasmányok kánonja stb.»

A fegyelmi intézkedéseket szabatosabban határozza meg; cél: az *erkölcsei javítás*.

A fegyelmi szabályok ellen eddig sok panasz hangzott fel; hogy túlságosan humánusak kezdetben, hogy a végén annál nagyobb szigorúsággal sujtsanak le a tanuló fejére. Ezentúl a büntetési fokozatokban nagyobb lesz a *következetesség* és *változatosság*. A szülői ház felelőssége is nagyobb mértékben jut kifejezésre.

Csak az *osztályfőnök*, az *igazgató* és a *tanári testület* adhatnak büntetést, *egyes* tanárok nem. Az 1. és 2. fokot az osztályfőnök adja; a 3., 4., 5.-et az igazgató adja (A 3-ik: az igazgató elé idézés; 4-ik:

az igazgató az osztály előtt rója meg a tanulót; az 5-ik: a szülőktől az igazgató elé idézik a tanulóval együtt). A kizárási határozatot a főigazgató hagyja jóvá és utána a tanári kar előtt hirdetendő ki az ítélet.

A tanárnak *nevelői* kötelessége pontosabban van körülírva. «A szülői házzal karöltve minden tanárnak hathatósan közre kell működnie a rá bízott tanulók erkölcsös és hazafias irányú nevelésében; nemes példaadással, útbaigazítással, tanáccsal és intelemmel szoktassa őket rendre és illedelemre, erősítse őket erényeikben és törekedjék hibáikat megjavítani».

Az új Rendtartás általában több *szigorúságot* és *rendet* igyekszik az iskolába hozni: a lehetséges visszaéléseknek gátat vetni. Megszigorítja a *pótló- és javító* vizsgálatokat, mert esetleg *írásbeli* vizsgálatot is követel tőlük; megszigorítja a *magánvizsgálatokat*. Magániskolákban ezentúl nem lehet magánvizsgálatot tenni. Megrendszabályozza a vándortanulókat.

Kiemeli a *jegyző* felelősségét, amennyiben a jegyzőkönyv záradékában kifejezendő, hogy a másolat a minden jelenvolt tanártól aláírott eredetivel mindenben megegyezik.

Sajnálattal látjuk, hogy az *ellenőrzők* nagy száma ezentúl is megmarad, mit az új Rendtartás azzal indokol, hogy a szülői házat mentől többször és alaposabban kell értesíteni a tanulók haladásáról, illetőleg elmaradásáról. Ezt ugyan ellenőrző nélkül is megteheti az osztályfőnök. Az átlépés egyik iskolafajból a másikba meg lesz nehezítve, mert az átlépést csak *tehetségesek* részére tartja fenn. Akik katonai főreált végeztek, azok csak *egy* év múlva tehetnek érettségi vizsgálatot valamely középiskolában.

Az *Értesítőből* az *éremjegyek* közlése el fog maradni, amiért igazán kár sopánkodni. Külföldön sehol sincs. Közlésüket semmiféle pædagogiai elv nem indokolhatja. Az osztályzat elsősorban a szülőkre tartozik és a bukott tanulót nem kell ország-világ előtt pellengérré állítani.

Ezek után legyen szabad egy-két hiányt felsorolni: csekélységek ugyan, de hiszen az iskola belső élete számtalan csekélynek látszó dologból áll, mely azonban lényegében mégis fontossággal bír.

1. Meg kellene állapítani az új Rendtartásnak, hogy ki a *jeles* és ki a *jó* tanuló. Ma ebben a tekintetben ugyanazon iskolában is a legnagyobb összeviasszaság uralkodik. A főnévkönyvbe be kell vezetni, hogy az előbbi osztályt miképen végezte a tanuló: milyen előmenetellel és milyen magaviselettel. Egyik tanár még jelesnek veszi az oly tanulót, akinek *egy* jója van (az érettségi analogiájára), a másik már *jónak* stb. Tehát ez a kérdés is szabályozásra szorul: a 40. §. végén

oda lehetne szűrni: *Jeles* még az oly tanuló, akinek *egy* jója van, a többi jeles; *jó* előmenetelű még az oly tanuló, akinek *egy* elégségesége van, a többi *jó*. (V. ö. Az osztrák *Rendtartás*: Weisungen zur Führung des Schulamtes an den Gymnasien in Österreich, Wien, 1905. 36. §. és a mi *érettségi* osztályzatunk 29. §-át.)

2. Szabályozásra szorul ez a kérdés is: Ki tekintessék *ismétlő* tanulóknak?

3. Ha az új Rendtartás megállapítja azt, hogy ki kérdezzen a magánvizsgálatokon, akkor ugyanígy megállapíthatja azt is, hogy a *javító* és *pótló*, nemkülönbén a *felvételi* vizsgálatokon mely tanárok kérdezzenek.

4. Végül legyen szabad újlag felhívni az intéző körök figyelmét arra a rendeletre, melyet a Tan. Közlöny 1904/5. évf. 526. lapján közzétettem, mely arra vonatkozik, hogyha egy tanuló az év végén a görög nyelvből elégtelen osztályzatot nyer és a pótló tanfolyamra akar átlépni, akkor nem kell neki a görög nyelvből nyert elégtelen osztályzatát kijavítania, hanem csak felvételi vizsgálatot tesz a görög-pótló anyagból. Ezt a miniszteri rendeletet (1900. év 49,674. sz. a.) csak a nagyváradi tanker. 1900—1901. értesítőiben találtam (így a fehértemplomi, aradi kir. kath. főgimn. stb.), de nem jelent meg a *Hivatalos Közlönyben*, nincs meg *Pirchalában*, sem *Kutrucz* zsebnaptárában.

Igy tehát, ha a miniszterium azt akarja, hogy e rendeletnek foganatja legyen és tényleg meg akarja könnyíteni az átlépést — aminthogy ezen rendelet kibocsátásával ez is volt a szándéka — akkor e rendeletet is fel kell venni az új Rendtartásba, esetleg a Hiv. Közlönyben közzétenni.

A rendelet szó szerint így hangzik:

«Olyan tanulóknak, ki az iskolai év végén a görögből elégtelen osztályzatot kapott, megengedhető, hogy az e tárgyból való javítóvizsgálatnak mellőzésével a görög nyelv és irodalom helyett tanított tantárgyakból tehessen felvételi vizsgálatot, ha a jövő iskolai évben e tárgyak tanulására szándékozik jelentkezni.

A görög nyelv helyett választható tanfolyamnak ugyanis egyik főcélja, hogy azon tanulók, kik a görög nyelv nehézségeivel nem tudnak megküzdeni, más, nekik megfelelőbb irányba tereltesse; e cél kitűzése mellett a görög nyelvből való javító-vizsgálatnak a dolog természete szerint nem lehet helye. Ily irányváltoztatások esetén a megelőző osztályok kompenzációjának egész anyagára kell kiterjednie a felvételi vizsgálatnak. E vizsgálat augusztus utolsó napjain tartandó.»

(Losonc.)

Dr. Endrei Gerzson.